

Ярослав Никорак,

заступник директора з навчально-методичної роботи,
Івано-Франківський коледж
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Yaroslav Nykorak,

Deputy Director,
Ivano-Frankivsk College of the
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)
nykorak@pnu.edu.ua

УДК:378.147(07)+371:811

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ: ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

SCIENTIFIC AND RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF HUMANITARIAN SUBJECTS: FUNCTIONAL AND CONTENT ASPECT

У статті на основі аналізу науково-методичної літератури та досвіду роботи педагогів-практиків охарактеризовані підходи до визначення поняття «науково-дослідницька компетентність», вказано на оптимальні шляхи її формування у майбутніх педагогів гуманітарних спеціальностей під час їх навчання у ВНЗ.

Автор розкриває актуальність проблеми формування науково-дослідницької компетентності у майбутніх педагогів гуманітарних спеціальностей в сучасному освітньому просторі.

Акцентується увага на тому, що компетентнісний підхід в освіті дозволяє розглядати науково-дослідницьку компетентність як ключову складову професіоналізму вчителя.

Ключові слова: освітній простір, науково-дослідницька компетентність, педагоги гуманітарних спеціальностей, компетентнісний підхід.

The article is based on the analysis of scientific and methodological literature and the experience of practicing teachers characterized approaches to the definition of «scientific research competence», indicated on the best paths its formation in future teachers humanitarian specialties while studying at the university.

The author reveals the relevance of the problem formation of scientific research competence for future teacher's humanitarian specialties in the modern educational space.

The focus is on what is the competence approach in education allows you to consider scientific research competence as a key component of the teacher's professionalism.

Keywords: educational space, research competence, teachers of humanitarian specialties, competence approach.

В статтю на основі аналізу науково-методичної літератури та досвіду роботи педагогів-практиків охарактеризовані підходи до визначення поняття «науково-дослідницька компетентність», вказано на оптимальні шляхи її формування у майбутніх педагогів гуманітарних спеціальностей під час їх навчання у ВНЗ. Автор розкриває актуальність проблеми формування науково-дослідницької компетентності у майбутніх педагогів гуманітарних спеціальностей в сучасному освітньому просторі.

Акцентується увага на тому, що компетентнісний підхід в освіті дозволяє розглядати науково-дослідницьку компетентність як ключову складову професіоналізму вчителя.

Ключові слова: освітній простір, науково-дослідницька компетентність, педагоги гуманітарних спеціальностей, компетентнісний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Перехід до єдиної європейської системи освіти ставить перед педагогічною громадськістю оновлені завдання щодо формування та розвитку особистості компетентного педагога, який на належному рівні володіє методологією наукового пізнання, методами науково-педагогічних досліджень та технологіями їх застосування в освітньому процесі.

Нова парадигма розвитку системи вищої освіти визначає необхідність змін щодо підходів, принципів, змісту, методів, форм та технологій організації педагогічної діяльності. Згідно з Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті (2002), «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.» (2012), законами України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017) основною метою вищої школи визначено підготовку висококваліфікованого компетентного педагога, конкурентоздатного на сучасному ринку праці, який

добре орієнтується в суміжних галузях знань, володіє навиками проектної та науково-дослідницької діяльності й готовий до постійного професійного зростання.

Окреслені завдання висувають оновлені вимоги до підготовки майбутнього педагога щодо озброєння його знаннями з навчальних дисциплін, формування умінь і навичок науково-дослідницької діяльності, професійних якостей та відповідних компетентностей. Це зумовлює пошук нових та оновлення вже існуючих підходів до організації навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Однак затребуваність проблеми формування науково-дослідницької компетентності у майбутніх педагогів саме гуманітарних спеціальностей в сучасному освітньому просторі засвідчує її актуальність. Адже для випускників ВНЗ математичних чи природничих спеціальностей не складає особливих труднощів робота з різними математичними методами, складання математичних моделей чи опрацювання великого масиву даних за допомогою статистичних методів досліджень. Позаяк випускники гуманітарних напрямів та спеціальностей підготовки стикаються з певними проблемами під час опрацювання та відображення результатів дослідження, що й визначає предмет нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Аналіз наукової літератури дає нам підстави стверджувати, що в психолого-педагогічній науці відсутній єдиний підхід до визначення поняття «професійна компетентність учителя». Проблема формування дослідницької компетенції педагога в умовах системності та безперервності освітнього процесу досліджують науковці (Н. Бібік, Е. Гусинський, М. Кларін, В. Кремін, О. Савченко, Г. Щедровицький та ін.), розвиток професійно значущих якостей студентів вивчали (Н. Амінов, Н. Кічук, Л. Федорова, Н. Фомін та ін.), формування науково-дослідних компетентностей сучасного педагога є предметом вивчення (Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Зимньої, О. Куцевол, В. Мельничайко, Г. Онкович, Н. Остапенко, О. Семенов та ін.), специфіку процесу організації дослідницької діяльності студентів досліджували (О. Бондаревська, М. Канторович, І. Якиманська та ін.).

Формування мети статті. Мета дослідження: на основі аналізу науково-методичної літератури та досвіду роботи педагогів-практиків охарактеризувати підходи до визначення поняття «науково-дослідницька компетентність», вказати на оптимальні шляхи її формування у майбутніх педагогів гуманітарних спеціальностей під час їх навчання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Модернізація системи вищої педагогічної освіти за останні роки зумовила істотні зміни, пов'язані з підготовкою педагогів нової формації, здатних творчо оновлювати зміст і засоби педагогічної діяльності, проводити науково-педагогічні дослідження, здійснювати пошукову діяльність, створювати необхідні умови для розвитку професійної компетентності.

Процес послідовного запровадження компетентнісного підходу у ВНЗ лише розпочався і потребує глибокого й різнобічного опрацювання, усунення суперечностей між потребою у формуванні дослідницької компетентності та можливостей її реалізації у сучасних умовах. Поява нових форм отримання та обробки інформації, розширення масиву даних, певні труднощі щодо впровадження освітніх інновацій та соціального досвіду у практику роботи загальноосвітньої школи, визначили значимість науково-дослідницької компетентності сучасного педагога.

Адже саме компетентнісний підхід в освіті дозволяє розглядати науково-дослідницьку компетентність як ключову складову професіоналізму вчителя. Саме такий підхід забезпечує синтез освітнього процесу й науково-дослідницької роботи як провідного принципу діяльності сучасної вищої освіти.

Узагальнення досягнень педагогічної теорії й шкільної практики переконує в тому, що процес формування дослідницької компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей потребує певних доопрацювань щодо вироблення єдиного підходу до розуміння сутності науково-дослідницької компетенції, діагностичного апарату та рівнів її сформованості. Необхідність оволодіння майбутніми педагогами науково-дослідницької компетентністю пов'язана з характером професійної діяльності сучасного вчителя.

У той же час у педагогічній, навчально-методичній, психолого-педагогічній літературі існує велика різноманітність підходів та трактувань поняття «компетенція», що підтверджує його багатоплановість та багатоаспектність. Так зокрема вчені В. Ледньов, Н. Нікандров, М. Рижаків, називають компетенцією те, «що знаходиться між знаннями людини в тій чи іншій галузі та її поведінкою в практичній сфері діяльності» [7]. Дослідницька компетенція, на наш погляд, є важливою складовою професіоналізму вчителя і виступає необхідною умовою його розвитку та способом реалізації готовності вчителя до педагогічної діяльності. Саме тому першочерговим завданням вищої педагогічної освіти виступає підготовка майбутнього вчителя до науково-дослідницької діяльності та формування на цій основі дослідницької компетентності.

Г. Лобова виділяє два рівні дослідницької компетенції: навчально-дослідна і науково-дослідницька (НДК і НДК). Дослідниця вважає, що навчально-дослідницька компетенція студентів педагогічних ВНЗ повинна припускати вміння визначати провідні завдання, попередньо проаналізувавши вже існуючу інформацію, умови та методи планування педагогічного експерименту [8].

Вчені М. Шашкіна і А. Багачук «дослідницьку компетенцію» трактують як «інтегративну характеристику особистості, що передбачає володіння методологічними знаннями, технологією дослідницької діяльності, визнання їх цінності й готовності до їх використання у професійній діяльності, що вирізняється стійкою мотивацією» [14].

На думку Л. Голуб, науково-дослідницька компетентність педагога є невід'ємним компонентом загальної і професійної освіченості. Це характеристика особистості педагога, що означає володіння уміннями і способами

дослідницької діяльності на рівні технології в цілях пошуку знань для вирішення освітніх проблем, побудови освітнього процесу [2, с. 11].

Науково-дослідницька компетенція передбачає активну діяльність студентів, що в кінцевому результаті забезпечує здобуття необхідних навичок творчої дослідницької діяльності, яка сприятиме самостійному вирішенню завдань, розроблених наукою. Сформованість навчально-дослідницької компетенції є необхідною базисом для розвитку науково-дослідницької компетенції. А сам процес формування науково-дослідницької компетентності включає взаємодію сукупності таких функціональних блоків як цільовий, мотиваційний, змістовий та організаційний.

Ю. Комарова, аналізуючи сутність науково-дослідницької компетенції, вказує, «що вона виступає як складний синтез трьох компетенцій (професійно-наукова, компетенція наукового мислення та освітня компетенція). Кожна з них конкретизується певними компонентами. Проаналізувавши різноманітність підходів до виявлення структурно-змістовного наповнення дослідницької компетентності, науковець пропонує зупинитися на структурі, що складається з наступних компонентів: мотиваційний, когнітивний, професійно-діяльнісний та рефлексивний. Чітка взаємодія всіх зазначених компонентів й визначає її сутність [5, с. 67].

Наукові джерела доводять, що вчені визначають різні трактування та підходи до професійної підготовки майбутніх педагогів:

- компетентнісний (Н. Бібик, В.Бондар, О.Глузман, О.Дубасенюк, В.Кремь, В. Луговий, О. Пометун, О. Савченко, М.Степко та ін.);
- акмеологічний (С.Вітвицька, Н. Кузьміна, Л. Рибалко, та ін.);
- суб'єктивно-діяльнісний (С.Максименко, Н. Міщенко та ін.);
- технологічний (А. Алексюк, В. Беспалько, С. Сисоєва та ін.).

При цьому компетентнісний підхід розглядається як такий, що забезпечує належну підготовку майбутніх педагогів, у тому числі й майбутніх учителів гуманітарного профілю підготовки.

Як показав аналіз підходів, запропонований А.Ширшовою, найчастіше, авторами в якості компонентів дослідницької компетентності використовуються:

- ціннісний (ціннісно-орієнтовний; ціннісно-мотиваційний);
- когнітивний (теоретико-методологічний, пізнавальний);
- діяльнісний (предметно-перетворювальний, соціально-трудоий, організаційно-практичний, технологічний);
- комунікативний;
- рефлексивний (контрольно-корекційний) [11]

Компетентність – це інтегральна характеристика особистості, яку трактують як її властивість, що характеризує прагнення та здатність (готовність) особистості реалізувати свої знання, вміння, досвід, особисті якості для успішної діяльності у певній галузі [12]. Компетентність, сформована під час навчального процесу відноситься до професійної компетентності, в структурі якої кожен дослідник виділяє специфічні складові компоненти.

Відповідно науково-дослідна компетентність співвідноситься зі сферою науково-дослідної діяльності випускника ВНЗ.

Саме тому система вищої освіти сьогодні повинна бути націлена на формування не просто професіонала-виконавця, але професіонала-дослідника, здатного легко адаптуватися до швидко змінних умов, знаходити вирішення проблем через добре володіння дослідницькими вміннями та сформованими компетенціями.

Кожен із названих чинників визначає певні характеристики якості критеріїв до яких відносимо: чітку мотивацію дослідження, науковий стиль мислення, технологічну готовність до навчального дослідження, творчу активність особистості. Навчально-дослідницька компетентність майбутнього педагога є важливим критерієм якості підготовки фахівців гуманітарно-педагогічного профілю й базується на взаємозв'язку особистісних цінностей, навчально-дослідних і професійних якостей, що визначають спрямованість особистості на здійснення педагогічної діяльності та вирішення професійних завдань.

Підвищенню ефективності формування науково-дослідницьких умінь студентів гуманітарних спеціальностей сприяє чітка й продумана організація навчального процесу з використанням інноваційних інтерактивних занять у формі семінарів-практикумів, диспутів, мозкових штурмів, ділових ігор, конференцій, «круглих столів», екскурсій та застосуванням під час їх проведення проблемно-пошукових та діагностично-дослідницьких методів. Адже під час здійснення самостійної пошукової роботи, виконання різного рівня навчально-дослідницьких завдань у майбутніх педагогів розвиваються вміння творчо мислити, відстоювати власну думку, формується почуття відповідальності за виконану роботу та задоволення від її результатів, реалізовується здатність швидко приймати правильні рішення,

Узагальнюючи запропоновані підходи та погляди вказаних науковців, ми розглядаємо науково-дослідницьку компетентність майбутніх учителів філологічних спеціальностей як якість, що проявляється в потребі особистості володіти методологією наукової творчості; умінні спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо розв'язання дискусійних питань; виконувати дослідницьку роботу; вмінні проводити педагогічні дослідження, організовувати педагогічний експеримент; узагальнювати й передбачати наслідки дослідницької діяльності у процесі навчання у ВНЗ та у подальшій професійній діяльності поєднуючи якості педагога-дослідника й педагога науковця.

Вчені М. Захаров, Е. Зеер, С. Шишова [3] визначають три ролі сучасного педагогічного працівника, які розкривають сутність та специфіку його науково-дослідницької діяльності:

дослідник освітньої галузі;

*педагог-дослідник;
менеджер освітніх проектів.*

Такий підхід зумовлює перехід від традиційного предметного викладання та вивчення до інтегративного навчального процесу. Відповідно вважаємо, що процес підготовки майбутніх педагогів до виконання визначених ролей може ефективно реалізовуватися в рамках інтеграції кількох навчальних дисциплін «Педагогічна деонтологія», «Основи науково-педагогічних досліджень», «Педагогічні технології», «Педагогічна інноватика» у поєднанні з науково-дослідницькою практикою та самоосвітою.

Досвід роботи у ВНЗ дає підстави стверджувати, що студенти, які цілеспрямовано займаються дослідницькою діяльністю, помітно відрізняються від інших, якісними характеристиками та сформованими навиками й вміннями, які складають основу їх науково-дослідницької компетенції. Для них характерна пізнавальна активність, бажання не просто здобувати професійно важливі знання та вміння, а й досліджувати освітній процес у школі, вивчати вікові, психологічні, індивідуальні особливості учнів, специфіку їх взаємин один з одним, з учителями, способи застосування в організації навчально-пізнавального процесу в школі інноваційних методів і форм навчання. Це підводить нас до висновків, що науково-дослідницька компетенція формується в умовах інноваційного освітнього простору сучасного ВНЗ в результаті успішної реалізації колективної дослідницької діяльності та самостійного пошуку (написання наукових повідомлень, підготовка індивідуальних науково-дослідницьких завдань, виконання яких передбачає вивчення певних навчальних дисциплін («Педагогічна деонтологія», «Основи науково-педагогічних досліджень», «Педагогічні технології», «Педагогічна інноватика», «Педагогічний менеджмент», «Методологія наукових досліджень» та ін.) та індивідуального дослідницького пошуку (виступи з науковими доповідями та повідомленнями на конференціях, підготовка дослідницьких матеріалів, написання рефератів, повідомлень та статей до наукових журналів. До провідних форм науково-дослідницької діяльності студентів також належать курсові роботи, наукові гуртки, конференції, олімпіади, проблемні групи, конкурси наукових студентських робіт.

Таким чином, під науково-дослідницькою компетенцією студентів-гуманітарного профілю підготовки, ми визначаємо певну якість особистості, яке включає в себе знання, вміння і навички проведення дослідницької діяльності, що дозволяє проводити наукову роботу для вирішення освітніх проблем, відповідно до визначених мети та завдань професійної підготовки.

Позаяк під час навчання майбутніх педагогів у ВНЗ спостерігається досить низький рівень сформованості науково-дослідницької компетенції при виконанні навчально-дослідних завдань і підготовці наукових повідомлень, науково-дослідних та проектних робіт, курсових і бакалаврських кваліфікаційних робіт. Це дає підстави до узагальнення, що у педагогічних дослідженнях застосовують в основному комплекс загальнонаукових методів. Педагогіка у цьому випадку виконує системотворчу функцію, інтегруючи знання з різних наук з урахуванням власної специфіки та з метою отримання різнобічних відомостей про розвиток, навчання й виховання певного об'єкта педагогічного впливу. При цьому особливу трудність для студентів гуманітарних спеціальностей складає застосування у науково-дослідницькій та пошуковій діяльності математичних та статистичних методів науково-педагогічних досліджень.

Математичні методи застосовують у педагогічних дослідженнях для опрацювання одержаних методами спостереження й експерименту великого масиву даних, а також для встановлення кількісних залежностей, якісних показників між досліджуваними феноменами. Сутність математичних методів полягає в описі педагогічних явищ та процесів за допомогою кількісних характеристик, використанні кібернетичних моделей для визначення оптимальних умов управління процесом навчання і виховання. Застосування їх для опису та відтворення педагогічних явищ та процесів можливе за умови масовості, типовості, вимірюваності явищ.

Під час проведення педагогічних досліджень неодноразово виникає потреба у порівнянні, зіставленні педагогічних фактів, явищ і процесів за певними характеристиками та параметрами. Для цього рівні якісних характеристик цих параметрів позначають певними числовими показниками. Вони допомагають учителю правильно оцінити результати експерименту, підвищують надійність висновків, дають підстави для теоретичних узагальнень. До найбільш вживаних у науково-педагогічних дослідженнях математичних методів належать методи реєстрування, ранжування, рейтингу, вимірювання [15].

Однак не всі студенти гуманітарних спеціальностей на належному рівні володіють математичними та статистичними методами досліджень. Їм важко користуватися різними шкалами вимірювань, вибудовувати моделі, визначати функціональні залежності через брак досвіду або ж відсутність знань щодо роботи і вказаними методами.

Математизація науки рятує педагогіку від однобічного, тільки якісного розгляду та вербального опису педагогічних явищ. Вона дає можливість вийти на рівень узагальнюючих абстракцій і дозволяє ревізувати досягнуте. Цій меті служать статистико-математичні методи, які представляють апарат кількісного дослідження педагогічних явищ і використовуються вчителями для опрацювання даних, отриманих за допомогою інших методів, для діагностики та прогнозування педагогічного процесу. Вони сприяють ширшій комп'ютеризації науково-дослідницької діяльності, сприяють до самостійного наукового пошуку [15]. Статистичні методи використовуються педагогами у навчально-виховній та науково-дослідній діяльності з метою опрацювання результатів експериментальних даних для належного обґрунтування висновків, що випливають з експерименту. Зазначені методи пов'язані з визначенням середніх арифметичних величин, медіани (показника середнього ряду; наприклад, серед тридцяти учнів, які розміщені у списку відповідно до рангу їхніх оцінок, медіаною буде оцінка результатів шістнадцятого учня за списком), підрахунку ступеня розсіювання біля цих величин, тобто дисперсії, середнього квадратичного відхилення, коефіцієнта варіації.

Під час оформлення студентами результатів дослідження важливою формою розкриття логіко-математичних зв'язків є їх ретрансляція через різноманітні графіки, діаграми і таблиці. А під час присвоєння чисел речам відповідно до певних правил (наприклад, коефіцієнт інтелектуальності, коефіцієнт обдарованості та ін.), для студентів гуманітарних спеціальностей ВНЗ складає певну трудність практичне застосування методу вимірювань.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що під час написання дипломних робіт 57% студентів гуманітарних спеціальностей ВНЗ зазнають труднощів у процесі формулювання наукового апарату; у 60% порушена логіка побудови дослідження; 44% невірно здійснюють постановку експериментальної частини дослідження та на низькому рівні володіють методами науково-педагогічних досліджень. Отримані результати засвідчують - якщо майбутній педагог самостійно здобуває знання в процесі навчання і при цьому опирається на власний досвід, а не отримує їх у готовому вигляді, то зрозуміло, що в подальшому він буде прагнути діяти аналогічно й під час своєї професійної діяльності.

Адже новій українській школі потрібний спеціаліст, який володіє науково-дослідницькою компетенцією, вміє аналізувати фактичну інформацію, створювати самостійно інноваційні моделі та обирати найбільш ефективні технології навчання.

Підготовка креативних, творчо думаючих фахівців можлива шляхом активного залучення студентів до науково-дослідницької роботи вже під час їх навчання у ВНЗ. Тому що фахівець, який на належному рівні володіє науково-дослідницькою компетенцією, вміє не лише знаходити необхідну інформацію, але й детально її аналізувати, створювати й вибирати для своєї діяльності найбільш ефективні технології, а не тільки користуватися готовими, іноді навіть застарілими та неактуальними.

Дослідження структури науково-дослідницької компетентності педагогічних працівників підтверджує наявність різних наукових підходів до трактування її компонентів.

Науковці І. Бех та І. Зязюн основними складниками компетентності майбутнього вчителя визначають мотиваційний, аксіологічний, гностичний, практичний, особистісний і творчий. В. Крижко та Є. Павлютенков пропонують визначити структуру компетентності за трьома сферами, кожна з яких має певні рівні професійної майстерності:

- *операційно-технологічна*: знання, уміння і навички педагога, професійно важливі якості.
- *мотиваційна сфера*: духовний світ особистості – потреби, професійні орієнтації та мотиви діяльності.
- *рефлексивна*, яка відтворює уявлення педагога про себе, власні якості й результати діяльності, а також самооцінку, яка формує навички самоаналізу власної діяльності [4]

За визначенням Н. Кузьміної, професійна компетентність охоплює п'ять видів компетентності:

- спеціальна і професійна компетентність у галузі дисципліни, що викладається;
- методична компетентність (щодо способів формування знань, умінь в учнів);
- соціально-психологічна компетентність (стосовно процесу спілкування);
- диференційно-психологічна (стосується мотивів, здібностей, напрямів діяльності учнів);
- аутопсихологічна компетентність (визначаються переваги та недоліки власної діяльності) [6].

Найчастіше у структурі компетентності виокремлюють: операційно-технічну сферу (знання, навички, уміння, професійно значущі якості); мотиваційну сферу (спрямованість, інтерес, мотиви, потреби); практично-діяльну сферу (засоби виконання діяльності, результативні показники діяльності) і рефлексивну сферу (аналіз та оцінка відповідності одержаного результату поставленим цілям) [9].

Науково-дослідницька робота майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей сприяє розвитку самостійності, креативності, творчого й аналітичного мислення, здійснює вагомий вплив на формування творчого потенціалу та критичного мислення. Науково-дослідницька робота сприяє отриманню студентами необхідних навичок дослідницької діяльності, які різняться залежно від міри самостійності виконання завдань та рівнем новизни результатів, що уможливує досягнення високого рівня сформованості науково-дослідницької компетентності.

Т. Мішеніна, визначаючи перспективність тенденції переструктурування змісту навчальних курсів, вказує на необхідність розробки відповідно до освітньо-професійного напрямку фундаментальних і спеціальних завдань науково-дослідницької діяльності; передбачення збільшення частки профільних завдань із виразно прикладним характером науково-дослідницької діяльності, пов'язаної зі специфікою майбутньої професійної діяльності; вивчення методологічних особливостей, які є визначальними у формуванні наукового мислення майбутнього фахівця [10].

Таким чином можна зробити висновок, що науково-дослідницька компетентність - це якісна характеристика особистості педагога, яка проявляється через усвідомлення готовності здійснювати активну науково-дослідницьку діяльність й визначається взаємодією когнітивного, особистісно-ціннісного та перетворювального компонентів, тобто здатністю вчителя здійснювати перехід від вузько процесуальної діяльності до професійно-творчої, прагненням до саморозвитку і самовдосконалення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновки, що формування науково-дослідницьких умінь у студентів гуманітарних спеціальностей успішно здійснюватиметься в ВНЗ шляхом застосування інноваційних підходів до організації та проведення навчально-виховного процесу. Підвищенню ефективності цього складного процесу сприятиме застосування інтерактивних форм та інноваційних технологій організації навчання.

До перспектив подальших наукових розвідок із означеної проблеми відносимо вивчення шляхів втілення у процес підготовки фахівців педагогічних спеціальностей цифрових технологій та інноваційних форм навчання.

1. Архипова М. Дослідницька компетентність майбутніх інженерів-педагогів / Марія Архипова // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», м. Хмельницький, 22–24 жовтня, 2009 р. – Хмельницький, 2009. – С. 144-148.
2. Голубь Л. А. Через исследовательскую деятельность – к качеству образовательного результата / Л.А. Голубь. Традиции и инновации в образовании. – Ижевск: Издательство ИПК и ПРО УР, 2006. – С. 9-13
3. Загвязинский В.И. Исследовательская деятельность педагога: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / В. И. Загвязинский. – М.: Издательский центр «Академия», 2010. – 176 с.
4. Князян М.О. Навчально-дослідницька діяльність студентів як засіб актуалізації професійно значущих знань (на базі вивчення іноземних мов) : автореф. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / М.О. Князян. – Одеса, 1998. – 20 с.
5. Комарова Ю. А. Научно-исследовательская компетентность специалистов: функционально-содержательное описание // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2008. – Выпуск 11 (68). – С. 69-77.
6. Кузьмина Н. В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма / А. Деркач, Н. Кузьмина. – М.: РАУ, 1993. – 252 с.
7. Леднев В. С. Государственные образовательные стандарты в системе общего образования: теория и практика / В.С. Леднев, Н.Д. Никандров, М.В. Рыжков – М. : Академия, 2006. – 168 с.
8. Лобова Г.Н. Основы подготовки студентов к исследовательской деятельности / Г.Н. Лобова. – М., 2000. – 128 с.
9. Лукашенко С.Н. Развитие исследовательской компетентности студентов вуза в условиях многоуровневой подготовки специалистов / С.Н. Лукашенко. – Вестник Томского гос.пед.ун-та. – 2011. – №2. – С.100-104.
10. Мішеніна Т. Формування дослідницької компетенції майбутніх учителів філологічних спеціальностей / Т. Мішеніна // Людинознавчі студії. – 2016. – Випуск двадцять дев'яти. Педагогіка. – С.105-115.
11. Хуторской А. В. Определение общепредметного содержания и ключевых компетенций как характеристика нового подхода к конструированию образовательных стандартов [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
12. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416с.
13. Черняева Л. А. Формирование исследовательской компетенции студентов педагогического колледжа : дис. ... канд. пед. наук. – Новосибирск, 2011. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.Dissercat.com/content/formirovanie-issledovatel'skoi-kompetentsii-studentov-pedagogicheskogo-kolledzha>
14. Шашкина М. Б., Багачук А. В. Формування дослідницької діяльності студентів педагогічного вузу в умовах реалізації компетентнісного підходу: монографія / М.Б. Шашкина, А.В. Багачук. – Красноярськ, 2006. – 306 с.
15. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К. Академія, 2001. – 528 с.

Reference

1. Arkhypova M. Doslidnytska kompetentnist maibutnix inzheneriv-pedahohiv / Mariia Arkhypova // Materialy V mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii «Profesiine stanovlennia osobystosti: problemy i perspektyvy», m. Khmelnytskyi, 22–24 zhovtnia, 2009 r. – Khmelnytskyi, 2009. – S. 144-148.
2. Golub' L. A. Cherez issledovatel'skiyu deyatel'nost' – k kachestvu obrazovatel'nogo rezul'tata / L.A. Golub'. Traditsii i innovatsii v obrazovanii. – Izhevsk: Izdatel'stvo IPK i PRO UR, 2006. – S. 9-13
3. Zagvyazinskiy V.I. Issledovatel'skaya deyatel'nost' pedagoga: uchebnoye posobiye dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy / V. I. Zagvyazinskiy. – M.: Izdatel'skiy tsentr «Akademiya», 2010. – 176 s.
4. Kniiazian M.O. Navchalno-doslidnytska diialnist studentiv yak zasib aktualizatsii profesiino znachushchykh znan (na bazi vyvchennia inozemnykh mov) : avtoref. ... kand. Ped. Nauk : spets. 13.00.01 “Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky” / M.O. Kniiazian. – Odesa, 1998. – 20 s.
5. Komarova YU. A. Nauchno-issledovatel'skaya kompetentnost' spetsialistov: funktsional'no-soderzhatel'noye opisaniye // Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena. – 2008. – Vypusk 11 (68). – S. 69-77.
6. Kuz'mina N. V. Akmeologiya: puti dostizheniya vshin professionalizma / A. Derkach, N. Kuz'mina. – M.: RAU, 1993. – 252 s.
7. Lednev V. S. Gosudarstvennyye obrazovatel'nyye standarty v sisteme obshchego obrazovaniya: teoriya i praktika / V.S. Lednev, N.D. Nikandrov, M.V. Ryzhakov – M. : Akademiya, 2006. – 168 s.
8. Lobova G.N. Osnovy podgotovki studentov k issledovatel'skoy deyatel'nosti / G.N. Lobova. – M., 2000. – 128 s.
9. Lukashenko S.N. Razvitiye issledovatel'skoy kompetentnosti studentov vuza v usloviyakh mnogourovnevoy podgotovki spetsialistov / S.N. Lukashenko. – Vestnik Tomskogo gos.ped.un-ta. – 2011. – №2. – S.100-104.
10. Mishenina T. Formuvannia doslidnytskoi kompetentsii maibutnix uchyteliv filolohichnykh spetsialnostei / T. Mishenina // Liudynoznavchi studii. – 2016. – Vypusk dvadtsiat devyati. Pedahohika. – S.105-115.
11. Khutorskoy A. V. Opredeleniye obshchepredmetnogo soderzhaniya i klyuchevykh kompetentsiy kak kharakteristika novogo podkhoda k konstruirovaniyu obrazovatel'nykh standartov [Yelektronniy resurs]. Rezhim dostupu : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
12. Khutorskoy A.V. Didakticheskaya evristika. Teoriya i tekhnologiya kreativnogo obucheniya / A.V. Khutorskoy. – M.: Izd-vo MGU, 2003. – 416s.
13. Chernyayeva L. A. Formirovaniye issledovatel'skoy kompetentsii studentov pedagogicheskogo kolledzha : dis. ... kand. ped. Nauk. – Novosibirsk, 2011. [Yelektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://www.Dissercat.com/content/formirovanie-issledovatel'skoi-kompetentsii-studentov-pedagogicheskogo-kolledzha>
14. Shashkina M. B., Bahachuk A. V. Formuvannia doslidnytskoi diialnosti studentiv pedahohichnoho vuza v umovakh realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu: monohrafiya // Krasnoiar. derzh. ped. un-t im. V. P. Astafieva. Krasnoiar. 2006.
15. Fitsula M.M. Pedahohika: navchalnyi posibnyk / M.M. Fitsula. – K. Akademiia, 2001. – 528 s.

Рецензент: Дудка О.М., кандидат педагогічних наук, доцент, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»